

دانشگاه پیام نور

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته حقوق بین الملل

دانشگده علوم انسانی

گروه علمی حقوق

عنوان پایان نامه :

مسئولیت بین المللی دولت ها ناشی از تعهدات زیست محیطی

استاد راهنما :

دکتر علیرضا دیهیم

استاد مشاور :

دکتر مرتضی نجفی اسفاد

نکارش:

سیروس امیدی

خرداد ماه ۱۳۸۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سنة ١٤٤٢ هـ

دانشگاه پیام نور

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته حقوق بین الملل

دانشگده علوم انسانی

گروه علمی حقوق

عنوان پایان نامه :

مسئولیت بین المللی دولت ها ناشی از تعهدات زیست محیطی

استاد راهنما :

دکتر علیرضا دیهیم

استاد مشاور :

دکتر مرتضی نجفی اسفاد

نکارش:

سیروس امیدی

خرداد ماه ۱۳۸۹

شماره:
تاریخ:
پیوست:

مجمع علوم انسانی

تصویب نامه

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق تحت عنوان:

"مسئولیت بین المللی دولتها ناشی از تعهدات زیست محیطی"

زمان: دوشنبه ۸۹/۰۹/۰۸ ساعت: ۱۲/۰۰-۱۰/۰۰

درجه ارزشیابی: بسیار خوب

نمره: ۱۸/۱۸

هیات داوران:

امضاء	مرتبه علمی	نام و نام خانوادگی	داوران
	دکتر	دکتر علیرضا دهقان	۱- استاد راهنما:
	دکتر	دکتر مرتضی نجفی اسفند	۲- استاد مشاور:
	دکتر	دکتر مستقیم	۳- استاد داور:
			۴- استاد داور:
			۵- نماینده تحصیلات تکمیلی:

تهران، خیابان استاد نجات الهی، فرسیده به خیابان کریمخان زند، چهارراه سپند، پلاک ۲۳۳
تلفن: ۸۸۸۰۱۰۹۰
دورنگار: ۸۸۸۹۰۵۳۶
www.tpnu.ac.ir
ensani@tpnu.ac.ir

تقدیم به:

همسر عزیزم که دریای مهر

و آسمان گذشت

و کیتی عشق است.

تشکر و قدردانی:

حق شناسی و ارج نهادن به مقام اساتید ، برای کسی که خود را دانش آموزی نوپا می داند و در رهگذر کسب دانش درد و رنج آنان را درک نموده کار دشواری است و زبان و قلم قاصرند تا بتوانند حق مطلب را بیان نمایند. با امعان به ناتوانی و قصور خود در این وظیفه و تکلیف در نگارش و تدوین این تحقیق مدیون بزرگواری ها و کمک های بی دریغ اساتید متعددی بوده ام که به طور مستقیم و غیر مستقیم مرا در نگارش این پژوهش یاری کرده اند. چه کسانی که رجوع به آثار آنها زینت بخش و راهگشا بود و چه کسانی که فکر و ارشادشان اگر نبود نگارش این اثر ممکن نمی-گردید. در اینجا بر خود لازم و تکلیف می بینم که قبل از هر چیز ابتدا از راهنمایی ها و کمک های بی دریغ و همه جانبه سرور و استاد ارجمندم جناب آقای دکتر علیرضا دیهیم و همچنین از جناب آقای دکتر مرتضی نجفی اسفاد و جناب آقای دکتر علیرضا حجت زاده که در طول دوره تحصیل و فرآیند انجام پژوهش مدیون زحماتشان بودم قدردانی نمایم. و در چند خط پایانی نیز از کسانی دیگر که در انجام پژوهش کمک نموده اند؛ و همچنین از آقای حسین فراهانی که در کلیه مراحل، تایپ و ویراستاری را بر عهده داشته اند، صمیمانه سپاسگزاری و قدردانی می نمایم.

نام خانوادگی دانشجو : امیدی

نام : سیروس

عنوان پایان نامه : مسئولیت بین المللی دولت ها ناشی از تعهدات زیست محیطی .

استاد راهنما : دکتر علیرضا دیهیم

استاد مشاور : دکتر مرتضی نجفی اسفاد

مقطع تحصیلی : کارشناسی ارشد رشته : حقوق بین الملل گرایش : عمومی

دانشگاه : پیام نور دانشکده : علوم انسانی تاریخ فارغ التحصیلی : ۱۳۸۹ تعداد صفحه : ۱۶۳

کلید واژه : مسئولیت ، دولت ها ، بین المللی ، خسارت ، جبران ، محیط زیست ، معاهدات.

چکیده :

گاهی اوقات دولت ها فعالیت هایی را انجام می دهند که علی رغم اینکه مجاز است و به وسیله حقوق بین الملل منع نشده است اما به محیط زیست سایر دولت ها لطمه می زند . در اینجا تحمیل بار مسئولیت بر دولت ها بر اساس سیستم خطا درست نیست، زیرا دولت ها خطایی مرتکب نشده- اند؛ لذا بهتر است ،مسئولیت را بر اساس سیستم خطر بار نمائیم . بر اساس این سیستم دولت ها به خاطر اعمال خطرناکی که انجام می دهند مسئولیت پیدا می کنند و موظف به جبران خسارت وارده بر محیط زیست هستند . از این رهگذر تئوری عینی مسئولیت دولت، امنیت قربانی خطرات ناشی از فعالیت های بسیار خطر آفرین را بیشتر تضمین می کند . ولی از سوی دیگر ، ضروریات زیست بین المللی نوین همان اندازه که ما را به پذیرش اصل مسئولیت عینی دولت ها رهنمون می سازد ، از پذیرش اصل مسئولیت ذهنی دولت ها باز نمی دارد. واقع گرایی ، پژوهشگران بین المللی را بر آن داشت تا برای یافتن قاعده سازش بین نظریات مسئولیت دولت تلاش خستگی ناپذیری نمایند که

حاصل تلاش های اینان خلق رهیافت هایی است که بیشتر با واقعیات زندگی بین المللی سازگار می نماید.

بنابراین ، اعتقاد به هر یک از تئوریهای مسئولیت دولت به عنوان یگانه مبنای منحصر مسئولیت دولت شکل افراطی داشته و تخلف از مقررات بین المللی فزونی می گیرد و در نتیجه ثبات نظام بین المللی متزلزل می گردد. لذا بدون برتری یکی بر دیگری ، بایستی با توجه به سرشت قاعده اولیه نقض شده در هر دعوی خسارت زیست محیطی باناقضین آن برخورد نمود.

این پایان نامه در ۵ فصل ارائه گردیده است : فصل اول به تعهدات زیست محیطی و فصل دوم به اصول و قواعد کلی مسئولیت بین المللی دولت ها می پردازد و فصل سوم مبنای مسئولیت بین المللی دولت ها ناشی از تعهدات زیست محیطی را مورد بررسی قرار می دهد و در فصول چهارم و پنجم به ترتیب مسئولیت دولت ها در قبال نقض تعهدات زیست محیطی و چگونگی پیشگیری از این تعهدات می پردازد و در پایان نیز نتیجه گیری پژوهش ارائه شده است.

فهرست مطالب و پیوست ها

صفحه	عنوان
۱	مقدمه :
۱	۱- بیان موضوع
۴	۲- سابقه پژوهش و ضرورت آن
۶	۳- سؤالات تحقیق
۷	۴- فرضیات تحقیق
۸	۵- شیوه کار و معرفی کلی مطالب
۱۰	فصل اول : تعهدات زیست محیطی
۱۲	۱-۱- تحول حقوق محیط زیست در عرصه بین المللی
۱۶	۲-۱- منابع تعهدات زیست محیطی
۱۷	۱-۲-۱- معاهدات
۱۹	۲-۲-۱- حقوق عرفی و اصول کلی
۲۲	۳-۲-۱- آراء قضایی
	۴-۲-۱- قطعنامه ها و اعلامیه های صادره از سوی سازمانها و
۲۵	کنفرانسهای بین المللی
۲۷	۳-۱- محیط زیست و حقوق بشر بین المللی
۳۰	فصل دوم : اصول و قواعد کلی مربوط به مسئولیت بین المللی دولت ها

۳۵ ۱-۲- مسئولیت مبتنی بر خطا
۳۸ ۲-۲- مسئولیت ناشی از خطر
۴۰ ۳-۲- نظریه مسئولیت برای اعمال منع نشده
۴۴	فصل سوم: مبانی مسئولیت بین المللی دولت ها ناشی از تعهدات زیست محیطی ...
۴۷ ۱-۳- مفهوم مسئولیت بین المللی دولت ها در عرصه محیط زیست
۵۱ ۲-۳- منبع مسئولیت بین المللی برای خسارات زیست محیطی
۵۳ ۳-۲-۱- حقوق بین الملل قراردادی
۵۶ ۳-۲-۲- حقوق بین الملل عرفی
۶۰ ۳-۳- وجوه تمایز تعهدات زیست محیطی از دیگر تعهدات بین المللی
۶۴ ۳-۴- نهادها و سازمان های مهم بین المللی مرتبط باتدوین مقررات زیست محیطی ...
۶۶ ۳-۴-۱- سازمان ملل متحد
۶۸ ۳-۴-۲- سایر سازمان های بین الدولی
۷۰ ۳-۴-۳- سازمان های غیردولتی
۷۵	فصل چهارم : مسئولیت دولت ها در قبال نقض تعهدات زیست محیطی
۷۸ ۱-۴- مفهوم و جایگاه خسارات زیست محیطی
۸۳ ۲-۴- عمومی یا خصوصی بودن زیان زیست محیطی
۸۸ ۳-۴- عناصر تشکیل دهنده مسئولیت ناشی از خسارات محیط زیستی.
۹۰ ۴-۳-۱- عمل زیان بار

۹۳ ۴-۳-۲- ورود زیان
۹۶ ۴-۳-۳- رابطه سببیت.
۱۰۰ ۴-۴- مسئولیت محض برای خسارات زیست محیطی
۱۰۴ ۴-۵- شیوه های جبران خسارات زیست محیطی
۱۱۱	فصل پنجم : مسئولیت دولت ها در پیشگیری از نقض تعهدات زیست محیطی ...
۱۱۴ ۵-۱- مفهوم مسئولیت دولت ها در رعایت حفظ محیط زیست
۱۱۶ ۵-۱-۱- وظیفه ارزیابی
۱۲۱ ۵-۱-۲- وظیفه اطلاع رسانی
۱۲۵ ۵-۲- اصول عمومی حقوقی ناظر بر پیشگیری از صدمات زیست محیطی
۱۲۶ ۵-۲-۱- اصل حاکمیت دولت
۱۲۸ ۵-۲-۲- اصل همکاری
۱۳۱ ۵-۲-۳- اصل حمایت و حفاظت از محیط زیست
۱۳۴ ۵-۲-۴- اصل پیشگیری
۱۳۶ ۵-۲-۵- اصل پرداخت توسط آلوده ساز
۱۳۸ ۵-۲-۶- اصل احتیاطی
۱۴۲ نتایج نهایی و پیشنهادات
۱۴۷ فهرست منابع
۱۵۰ پیوست ها

Payame Noor University

Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of M.Sc in International law
Department of Human Sciences

Title:

International States' responsibility due to the bio environmental
commitments

Supervisor:

DR. Alireza Dihim

Advisor:

DR. Morteza Najafi Asfad

By:

Sirous Omid

Khordad-1389

Payame Noor University

Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of M.Sc in International law
Department of Human Sciences

Title:

International States' responsibility due to the bio environmental
commitments

Supervisor:

DR. Alireza Dihim

Advisor:

DR. Morteza Najafi Asfad

By:

Sirous Omid

Khordad-1389

«به نام خدا»

مقدمه

۱- بیان موضوع

ابتدای کلام را زینت می‌بخشم به ستایش پروردگار از لسان مولی‌الکونین، فخر عالمین امام علی (ع) در مطلع نهج البلاغه که فرمودند:

الحمد لله الذی لا یبلغ مدحته القائلون و لا یحصی نعمائه العادون و لا یودی حق المجتهدون الذی لا یدرکه بعد الهمم و لا یناله غوص الفطن؛ الذی لیس لصفته حد محدود و لا نعت موجود و لا وقت معدود و لا اجل ممدود فطر الخلائق بقدرته و نشر الریاح برحمته و تد بالصخور میدان ارضه.

بی‌تردید اهمیت محیط زیست در عصر حاضر بر کسی پوشیده نیست. امروزه موضوع محیط زیست بسیاری از مسایل را در بر می‌گیرد، از جمله می‌توان نام برد: آب و هوا، گرم شدن دمای زمین، بالا آمدن سطح آب دریاها، حفظ گونه‌های گیاهی و جانوری، نابودی لایه ازن، آثار فعالیت‌های صنعتی ناشی از اعمال انسان، تخریب جنگل‌ها و ...

آسیب‌های وارده بر محیط زیست ممکن است باعث شود صلح و امنیت بین‌المللی را به خطر انداخته و در نتیجه، دخالت و اقدام سازمان ملل متحد و شورای امنیت را در پی داشته باشد.

وقایع و حوادث اخیر مانند انفجار چرنوبیل یا بوپال هند به شدت به کشورها هشدار می‌دهد که حفاظت از محیط زیست اعم از هسته‌ای، صنعتی و گازهای گلخانه‌ای و ... اثبات شده است که دیگر مرز نمی‌شناسد و به آسانی از کشورهای زیادی فراتر می‌رود.

لذا مسأله محیط زیست یک مسأله جهانی است و یک موضوع مهم در حقوق بین‌الملل در حال حاضر گردیده است. می‌توان نگاهی به حادثه نیروگاه چرنوبیل^۱ در سال ۱۹۸۶ انداخت که سبب شد خسارات جبران ناپذیری برای بسیاری از کشورها ایجاد نماید و یا نشت گاز از یک کارخانه در بوپال^۲ هند در سال ۱۹۸۴ موجب مرگ ۴۱۰ نفر و بیماری دویست هزار نفر گردید که پس از انفجارهای اتمی در هیروشیما و ناکازاکی یکی از فجیع‌ترین ضایعه‌های محیط زیستی به شمار می‌آید.

در عین حال خطرات و تهدیدات محیط زیست جهانی پایدار نظیر، تغییرات آب و هوایی، فرسایش لایه ازن و تولید گازهای گلخانه‌ای خطرات بالقوه بسیاری برای حیات بشری به شکلی نو به همراه می‌آورند.

در مواجهه با ابعاد وسیع و فوری این گونه مشکلات و مسایل محیط زیست بین‌الملل، رهبران جهان بطور فزاینده‌ای مسایل محیط زیستی را از موضوعات حاشیه‌ای و جانبی به دستور کار اصلی سیاسی‌شان منتقل کرده‌اند. کنفرانس‌ها و معاهدات بین‌المللی در مورد گرمای جهانی و فرسایش لایه ازن برگزار و یا منعقد شده‌اند هر چند تعداد اندکی از آنها نشانگر این

۱- این حادثه بدترین حادثه اتمی غیرنظامی تاریخ جهان است که در راکتور شماره ۴ نیروگاه چرنوبیل جایی در نزدیکی کیف پایتخت اوکراین در ۲۶ آوریل ۱۹۸۶ اتفاق افتاد. در اثر انفجار در راکتور بلوک ۴ تأسیسات اتمی، مواد رادیواکتیو برای ساختن حدود ۱۰۰ بمب اتمی آزاد شدند. در اثر این حادثه قریب به ۵ میلیون نفر آسیب دیدند، اگرچه مقامات شوروی سابق، پخش هر گونه خبری را در مورد این فاجعه در آن زمان به شدت ممنوع ساختند. فاجعه چرنوبیل دهشتناک‌ترین فاجعه تکنولوژیک انسانی در تمام تاریخ به شمار می‌آید.

۲- حادثه نشت گاز در کارخانجات بوپال هندوستان یکی از بزرگترین حوادثی بود که در سال ۱۹۸۴ به وقوع پیوست و عواقب ناشی از آن جامعه انسانی را متأثر کرد و هزاران نفر را در شهر بوپال هند به کام مرگ کشاند.

هستند که جهان وارد قرن جدید دیپلماسی محیط زیستی شده است.^۱ یکی از علل انتخاب موضوع مسئولیت بین‌المللی دولت‌ها در زمینه تعهدات زیست محیطی در تحقیق حاضر افزایش نگرانی جامعه بین‌المللی در خصوص صدمات ناشی از فعالیت‌های بحران‌زای زیست محیطی می‌باشد.

این نگرانی شامل خسارات برون مرزی که منشأ آن در یک کشور وجود داشته است نیز می‌گردد. همچنین خساراتی را نیز که بر فضاء ماوراء حیطه صلاحیت ملی یک کشور نیز تأثیر می‌گذارد دربر می‌گیرد. در حال حاضر خسارات و صدمات برون مرزی جهانی به حدی گسترش یافته است که پیامدهای آن کره زمین را در کل متأثر می‌سازد. بدین ترتیب اقتضاء دارد کلیه دولت‌ها در جلوگیری از نتایج و پیامدهای زیانبار و غیرقابل برگشت ناشی از این فعالیت‌ها مشارکت فعال نمایند.

بحث مسئولیت دولت‌ها در ارتباط با محیط زیست در چند دهه اخیر اهمیت فراوانی یافته است. سازمان‌های بین‌المللی از جمله سازمان ملل در ارتباط با افزایش دمای زمین و تغییرات آب و هوایی در یکی دو سال اخیر حساسیت فوق‌العاده‌ای نشان داده‌اند و رویه دولت‌ها نیز به آن اهمیت فراوان داده است.

آنچه در این پژوهش به بررسی آن پرداخته می‌شود مسئولیت دولت‌ها ناشی از تعهدات زیست محیطی می‌باشد. سعی وافر شده در حد بضاعت علمی خود به این مسئله بپردازد. موضوع اصلی تحقیق این است که اعمال دولت‌ها در چه زمانی و تحت چه شرایطی در خصوص محیط زیست برای آنها ایجاد مسئولیت می‌نماید و مبانی مسئولیت دولت در عرصه حقوق بین‌الملل در این رابطه به چه شکل می‌باشد تا از طریق اثبات مسئولیت بین‌المللی دولت‌ها در این زمینه تعهدات مربوط به پیشگیری و جبران خسارت را بر آنها بار نماییم.

۱- حقوق بین‌الملل محیط زیست - ترجمه تحقیقی در مجله حقوقی هاروارد - مترجم دکتر سید فضل الله موسوی - نشر میزان چاپ

۲- سابقه پژوهش و ضرورت آن

تاریخ بیانگر آن است که از زمان‌های دور انسان برای تداوم حیات اجتماعی خود قواعد و مقرراتی را تدوین نموده و اشخاصی که این مقررات را نقض می‌نمودند مسئول می‌شناخت و به روشهای گوناگون با افراد خاطی برخورد می‌نمود. در سطح بین‌المللی و ظهور قواعد مختلف عرفی و قراردادی، نهادی با عنوان مسئولیت بین‌المللی دولت شکل گرفت تا اینکه بتوان با دولت‌هایی که قواعد و مقررات بین‌المللی را نقض می‌نمایند و انتساب عمل به آنها محرز می‌گردد برخورد نمود. حدود نیم قرن پیش دود ناشی از کارخانه‌تریل باعث آلودگی مناطق مرزی کانادا و آمریکا شد و در نتیجه خساراتی به کشاورزان آمریکایی وارد گردید. نخستین اختلاف بین‌المللی در مقوله زیست محیطی میان دو دولت بوجود آمد. مردم جهان بدین ترتیب در مقابل پدیده جدیدی تحت عنوان صدمات وارده به محیط زیست خارج از مرز یک کشور قرار گرفتند. بتدریج دامنه طرح این گونه اختلاف‌ها و مسایل گسترش یافت و خطرهای ناشی از آن بیشتر احساس گردید.

کشورهای جهان و به ویژه کشورهای صنعتی که بیشترین تولید کننده عوامل آلوده کننده محیط زیست می‌باشند تلاش برگزاری همایش‌ها و وضع قوانین نظارتی را آغاز نمودند. البته بعضی از کشورهای صنعتی از جمله ایالات متحده آمریکا که بیشترین سهم را در تولید گازهای گلخانه‌ای^۱ را دارد به بسیاری از قواعد و مقررات بین‌المللی، از جمله پیمان کیوتو^۲ پای بند نمی‌باشد.

۱ - گازهای گلخانه‌ای (Green House Gases): شامل بخار آب، دی اکسید کربن، اکسید نیتروژن، ازن و متان است که در اثر

برخی از فعالیت‌های انسان در مقادیر زیاد رها می‌شود و بسیاری بر این عقیده اند که به روند گرمایشی جهان کمک می‌کند.

۲ - پیمان کیوتو (Kyoto Protocol)، پیمانی است بین‌المللی به منظور کاهش صدور گازهای گلخانه‌ای که عامل اصلی گرمایش زمین

در دهه‌های اخیر محسوب می‌شود. این پیمان در سال ۱۹۹۷ در کنفرانس سازمان ملل در شهر کیوتو ژاپن مورد توافق دولتها قرار گرفت.

بدین ترتیب مسایل زیست محیطی علاوه بر آنکه به اقدامات انفرادی کشورها نیاز دارد به مشارکت گروهی و دایمی بین‌المللی نیز نیازمند می‌باشد. چشم‌انداز روشنی در حل بسیاری از عوامل ایجاد کننده آلودگی از جمله گازهای گلخانه‌ای نمی‌توان امیدوار بود به جز اینکه کشورهای آلوده کننده محیط زیست از جمله ایالات متحده آمریکا و چین تغییر نگرش در این زمینه داشته باشند. به روشنی می‌توان اجلاس کپنهاک^۱ را مصداقی از این نوع نگاه دانست، که بدون تصمیم‌گیری قاطعی به کار خود پایان داد.

بنابراین امنیت زیست محیطی مستلزم دیدی وسیع به حاکمیت است و نمی‌توان آن را در چهار چوب مرزهای سیاسی و حقوقی تعریف کرد. باید اذعان داشت که بسیاری از معاهدات زیست محیطی بین‌المللی موجود برای برخورد جدی با عوامل امنیت زای زیست محیطی بسیار ناکافی است. در اغلب موارد این گونه معاهدات به جای آن که پیش گیرنده باشند حالت واکنشی دارند. گرچه اینک بسیاری از دولت‌ها نیاز به همکاری جهانی را برای مقابله با تهدیدات زیست محیطی درک کرده اند، لکن در عمل از واگذاری اقتدار کافی به نظام‌های بین‌المللی ابا دارند، زیرا هنوز اسیر تعریف و ستفالیایی از حاکمیت اند. امنیت زیست محیطی بین‌المللی تنها در شرایطی حاصل می‌شود که همکاری جهانی پشتوانه آن باشد. تحقق صلح پایدار جهانی و رفاه اقتصادی مستلزم همکاری جهانی و وجود رویکردهای مشترک نسبت به حفاظت و صیانت از اکوسیستم کره زمین به معنای اعم است.

۱- اجلاس جهانی تغییرات اقلیمی در کپنهاک دانمارک توسط سازمان ملل متحد در ۲۶ نوامبر ۲۰۰۹ تشکیل گردید. در این اجلاس با

تمامی تدابیر و تلاش‌های بین‌المللی از جمله سازمان ملل متحد، به علت عدم همراهی کشورهای آمریکا و چین نتوانست به اهداف مثبتی دست یابد.

۳- سوالات تحقیق

سوالات مطرح در این پایان نامه یک سوال کلی و چند سوال جزئی و فرعی می‌باشد. سوال اساسی آن است که آیا دولت‌ها در قبال خسارات زیست محیطی ایجاد شده در اثر فعالیت‌های خود مسئولیت دارند و بر اساس منابع حقوق بین‌الملل قابل اثبات است یا خیر؟ سوالات فرعی عبارتند از :

- ۱- آیا حقوق بین‌الملل در مورد پیشگیری از صدمات زیست محیطی (به معنی عام و کلی) که اثرات مرزگذر نیز دارند یا می‌توانند داشته باشند تعهدی برای دولت‌ها ایجاد کرده است؟
- ۲- آیا حقوق بین‌الملل دولت‌ها را موظف به جبران خسارت ناشی از عمل آنان که بر محیط زیست وارد گردیده است می‌داند؟
- ۳- آیا دولت‌ها در مورد اطلاع رسانی درباره آلوده کننده‌های محیط زیست به کشورهای دیگر وظیفه دارند یا یک امر اختیاری می‌باشد؟
- ۴- آیا دولت‌ها نسبت به مساعدت به یکدیگر از نظر مقابله با آلودگی زیست محیطی مسئولیت دارند یا خیر؟
- ۵- آیا دولت‌ها نسبت به فعالیت‌هایی که تحت صلاحیت یا نظارت آنان برنامه‌ریزی می‌شود در جهت صدمه رساندن به محیط زیست وظیفه ارزیابی و به حداقل رساندن تأثیرات نامناسب زیست محیطی را دارند یا خیر؟

۴- فرضیات تحقیق

فرضیاتی که ما در صدد اثبات آنها در این تحقیق هستیم به قرار ذیل می‌باشد :

فرضیهٔ اساسی این است که دولتها در قبال تعهدات زیست محیطی که در اثر فعالیت‌های مجازشان بوجود می‌آید طبق حقوق بین الملل مسئولیت دارند و این مسئولیت بر اساس معاهدات بین‌المللی و عرف بین‌المللی قابل اثبات است.

فرضیات فرعی به شرح ذیل می‌باشد :

۱- دولتها بر طبق حقوق بین‌الملل متعهد هستند که از صدمات زیست محیطی فرامرزی پیشگیری نمایند.

۲- بر طبق حقوق بین‌الملل دولتها مکلف‌اند کلیهٔ خساراتی را که در اثر فعالیت آنها و اعمالی که قابلیت انتساب به آنها را دارد به کشورهای دیگر وارد آمده از جمله اموال افراد و محیط زیست آنها جبران نمایند.

۳- اطلاع رسانی جزء تعهدات دولتها هم به موجب معاهدات و هم عرف بین‌المللی می‌باشد.

۴- یاری رساندن از جمله تعهدات دولتها بر طبق معاهدات و عرف بین‌المللی است.

۵- دولتها بر طبق معاهدات بین‌المللی و داوری وظیفهٔ ارزیابی و اعلام نتایج آن را به دولتهای دیگر را دارند.